

24. O. Turchynov: Ozbroyeni zlochynyci povynni znaty i rozumity: koly pracujuje «KORD» – u nych dva varianty – zdatys' або zagynuty [Elektronnyj resurs] // Oficijnyj sajт Rady nacional'noi' bezpeky ta oborony. – 2017. – Rezhym dostupu: <http://www.mbo.gov.ua/news/2750.html>.

25. Ospanova Zh. K. Mery obshhego preduprezhdenija po protivodejstvu organizacii i dejatel'nosti nezakonnih voenizirovannyh formirovanij / Zh. K. Ospanova // Voprosy sovremennoj jurisprudencii: sb. st. po mater. XI mezhdunar. nauch.–prakt. konf. Chast' II. – Novosibirsk: SibAK, 2012. – Rezhim dostupa: <https://sibac.info/conf/law/xi/27219>.

26. Polkovnyk Andrij Stempic'kyj [Elektronnyj resurs]. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://banderivets.org.ua/vystup-astempitskogo.html-0>.

27. Represii' u Vasyly'kovi prodovzhujut'sja [Elektronnyj resurs] // Oficijnyj sajт politychnoi' organizacii' «Social-nacional'na asambleja». – Rezhym dostupu: <http://sna.in.ua/archives/10558>.

28. Represii'. Zajava Ukrai'ns'koi' nacional'noi' asamblei' // Golos Nacii'. Tyzhnevnyk UNA–Zahid. – 1996. – Ch.5 (132). – S.1.

29. Robak V. A. Kryminal'na vidpovidal'nist' za stvorennja ne prevedbacyh zakonom vojenizirovanyh або zbrojnyh formuvan': dys. ... kand. jur. nauk: 12.00.08 / Robak Volodymyr Anatolijovyh. – Harkiv, 2008. – 259 s.

30. «Sashko Bilij» prishel k chinovnikam v Rovno s avtomatom i nozhom (video) [Elektronnyj resurs]. – 2014. – Rezhym dostupu: <http://euroradio.by/ru/sashko-bilyy-prishel-k-chinovnikam-v-rovno-s-avtomatom-i-nozhom-video>.

31. SBU unichtozhila karatel'nyj otrjad terroristov, kotoryj provodil chistki v Druzhkovke [Elektronnyj resurs]. – 2014. – Rezhym dostupu: <http://fakty.ua/188484-sbu-unichtozhila-karatelnyj-otryad-terroristov-kotorye-provodili-chistki-v-druzhkovke-video>.

32. Smirnov I. O. Ugolovno-pravovaja harakteristika organizacii nezakonnogo vooruzhennogo formirovanija ili uchastija v nem: dis. ... kand. jur. nauk: spec. 12.00.08 / Smirnov Il'ja Olegovich – Surgut, 214. – 176 s.

33. Styslyj kurs istorii' UNA–UNSO [Elektronnyj resurs] // Oficijnyj sajт UNA–UNSO. – Rezhym dostupu: <http://www.unaunso.org/articlePrint.php?id=1&subid=1&artid=32&lang=ukr>.

34. Terorysty vykraly dyrektora shhe dvoh shaht i tonnu vybuhivky [Elektronnyj resurs]. – 2014. – Rezhym dostupu: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/06/26/7030238/>.

35. Terorysty vykraly majzhe tonnu vybuhivky na shahti im. Skochyn'skogo [Elektronnyj resurs]. – 2014. – Rezhym dostupu: http://espreso.tv/news/2014/06/08/terorysty_vykraly_vybuhivku_na_shakhti_im_skochynskoho.

36. U Donec'ku prorosijs'ki aktyvisty pograbuvaly muzej Velykoi' vitchyznanoi' vijny [Elektronnyj resurs]. – 2014. – Rezhym dostupu: <https://tsn.ua/ukrayina/u-donecku-prorosijski-aktivisti-pograbuvali-muzej-velikoyi-vitchiznyanoi-viyni-zmi-348913.html>.

37. U Mariupoli bandyty z avtomatamy mensh nizh za godynu pograbuvaly try banky [Elektronnyj resurs]. – 2014. – Rezhym dostupu: <https://tsn.ua/ukrayina/u-mariupoli-banditi-z-avtomatami-mensh-nizh-za-godinu-pograbuvali-tri-banki-350807.html>.

38. Chepurko V. V Rovno «Sashko Bilij» izbil prokurora [Elektronnyj resurs] / Valerija Chepurko. – 2014. – Rezhym dostupu: <http://kp.ua/incidents/441175-v-rovno-sashko-bilyi-yzbyl-prokurora>.

39. Shljah do peremogy! (Vystup v.o. Golovnogo komandira Andrija Stempic'kogo) [Elektronnyj resurs]. – 2016. – Rezhym dostupu: <http://banderivets.org.ua/vystup-astempitskogo.html-0>.

40. Human Rights Watch zajavljaet o pytkah grazhdanskih lic so storony boevikov DNR i LNR [Elektronnyj resurs]. – 2014. – Rezhym dostupu: <https://www.rbc.ua/rus/news/hrw-zayavljaet-o-pytkah-grazhdanskih-lits-so-storony-prorosijskih-01092014210800>.

Vasylchuk E. O., Doctor of Political Sciences, associate professor of Kyiv National University of Technology and Design (Ukraine, Kyiv), vasylchuk220384@gmail.com

The influence of illegal paramilitary and armed formations on the crime situation in Ukraine

The influence of illegal paramilitary and armed formations on the crime situation in Ukraine is investigated. It was concluded that these associations became a major factor in the criminal activity in Ukraine. The presence of trained, armed and properly equipped militants in the ranks of non-envisaged paramilitary and armed formations creates a real threat to the safe existence of Ukrainian citizens, society and the state.

Keywords: illegal paramilitary and armed formations, extremism, terrorism, criminogenic situation.

* * *

УДК 323.21

Яновська О. В.,
аспірантка відділу розвитку політичної системи,
Національний інститут стратегічних досліджень
(Україна, Київ), ovu.postbox@gmail.com

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ В ПЕРІОД СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Досліджено фактори виникнення та активізації громадянської дії в Україні в умовах суспільно-політичної нестабільності. Проаналізовано чинники, що сприяють суспільно-політичній діяльності, а також бар'єри, які їй перешкоджають. Розглянуто індивідуальну мотивацію, імпульси до участі, ресурси та існуючі умови участі, як важливі стимули громадянської активності в Україні.

Ключові слова: громадянська активність, чинники громадянської активності, суспільно-політична нестабільність, Революція Гідності, масовий протест.

У процесі вивчення громадянських практик важливе значення має аналіз обставин та умов, які виступають рушіями громадянської активності населення. Це не лише рівень економічного розвитку та дотримання основних прав і свобод, а й певна сукупність факторів, які визначають вибір конвенційних та неконвенційних форм суспільно-політичної діяльності, причини масової підтримки або незгоди з політикою держави тощо. Показники громадянської активності, такі, зокрема, як членство в партіях і громадських організаціях, готовність та можливість обстоювання громадянами своїх прав, громадська активність у контролі урядів та громадянська компетентність відіграють важливу роль у підтримці дієздатності громадянського суспільства.

Метою статті є аналіз факторів, які сприяють чи перешкоджають суспільній активності населення в період суспільно-політичної нестабільності в Україні.

Існує безліч підходів до дослідження чинників громадянської активності. У сучасних емпіричних дослідженнях виокремлюються декілька, які виявилися дієвими та практично значущими.

Так, О. С. Резнік виділяє об'єктивні та суб'єктивні фактори участі громадян у суспільно-політичній діяльності, поєднання яких відображено в трьох основних моделях.

Модель громадянського волонтаризму охоплює як суб'єктивні соціально-психологічні, так і об'єктивні соціально-економічні чинники. Йдеться про ті випадки, коли суб'єктивне усвідомлення власної політичної компетентності та громадянського обов'язку посилюється соціально-економічним статусом.

Модель структурних розколів пояснює зумовленість громадянських практик проявами солідарності та ідентифікації з різними соціальними групами, оскільки соціальна стратифікація за різними ознаками з огляду на різні обставини зумовлює суперечності між інтересами соціальних груп.

Модель соціального капіталу здебільшого пояснює діяльність у громадських організаціях довірою до людей, відчуттям спільноти, сусідською єдністю, громадською компетентністю, накопиченням відповідного соціального ресурсу [7, с. 8].

Прихильники соціально-психологічного підходу до визначення чинників громадянської дії зосереджуються переважно на особливостях когнітивної сфери людини, таких як віра у власні сили, впевненість у власній

політичній компетентності, тощо. Зокрема, взаємозалежність між цими чинниками та інтенсивністю громадської активності досліджував американський політолог Роберт Даль.

Дослідники з Британської національної ради з питань волонтерських організацій розробили формулу суспільної активності, суть якої полягає в тому, що суспільна діяльність є сумою індивідуальної мотивації, імпульсу до участі, ресурсів та існуючих умов участі. Спробуємо дослідити суспільну активність населення України упродовж 2013–2017 років, виходячи з вищенаведених факторів.

Мотивація до участі.

За результатами дослідження «Оцінка стану розвитку громадянського суспільства та суспільної активності громадян України» [5, с. 11], мотивацією до суспільної діяльності для більшості громадян України є їх цінності та моральні принципи. Так, переважна кількість опитаних назвала мотивацією до участі у суспільній діяльності бажання змінити ситуацію на краще в місті, для конкретної групи людей чи конкретної особи. Майже дві третини учасників дослідження брали участь у суспільній діяльності, бо це відповідало їхнім життєвим принципам, тоді як третина опитаних хотіла бути причетною до спільної справи чи мати особисту вигоду чи інтерес (самореалізація, підвищення власної кваліфікації, проходження практики, можливість наступного працевлаштування, тощо).

На відчуття співпричетності як один з найважливіших чинників громадського активізму звертає увагу і Роберт Даль у роботі «Проблеми громадянської компетентності». Зокрема, він зазначає, що у відносно гомогенних країнах, де етнічний чи релігійний склад однорідний, люди більше відчувають співпричетність, ніж у тих суспільствах, де збільшується кількість осіб іншого етнічного чи релігійного складу [1]. Можна стверджувати, що, виходячи з даного твердження, українське суспільство характеризується доволі високим рівнем співпричетності. У поєднанні з усвідомленням власної громадянської компетентності та громадського обов'язку це сприяє активізації суспільної дії.

Водночас, загострення суспільно-політичної ситуації в 2013–2014 роках, значне занурення громадян через ЗМІ до проблем суспільного життя призводить до накопичення стресу, втомити та, як наслідок, зниження практичного рівня залученості людей до суспільного активізму.

Об'єктивні реалії економічної ситуації в Україні зумовлюють загострення соціально-економічних чинників. Так, головними причинами, які можуть спонукати людей особисто вийти на вулицю з виявом протесту, є погіршення їхнього особистого соціально-економічного становища. Опитування 2013 року показало, що це, зокрема, різке зниження рівня життя (34,5% населення), не виплата заробітної плати, пенсії, стипендії тощо (32%), ухвалення владою рішень, які погіршуватимуть становище соціальної групи, до якої належить громадянин (24%), різке підвищення цін (21%), зростання безробіття (19%). Однак, для 34% населення не існує ніяких факторів, які можуть спонукати їх до виходу на вулицю з протестом [6].

Водночас, виникнення масових протестів у 2013–2014 роках не можна пояснювати виключно еконо-

мічними чинниками. Опитування громадської думки свідчить, що лише 25% українців готові поступитися громадянськими правами та свободами заради матеріального достатку, 45% навпаки згодні зазнавати матеріальних труднощів на користь дотримання прав і свобод.

3 жовтня 2012 р. зросло значення таких неекономічних причин виходу на вулиці, як випадки утисків демократії (з 3,5% до 13%) [6]. Про це свідчить і безпосередньо період загострення протестної активності населення та початку Революції Гідності в листопаді 2013 року, коли стимулом до участі в акціях протесту стало погіршення стану демократії в Україні після приходу до влади Президента Віктора Януковича в 2010 році, зокрема, зростаюча концентрація влади в руках глави держави, маніпулювання та тиск на медіа, політично мотивоване та вибіркоче застосування законодавства по відношенню до лідерів опозиції, декларативність прав та свобод людини та, врешті-решт, відмова президента від задекларованого курсу на зближення з Європейським Союзом без будь-яких політичних консультацій з громадськістю. Так, з огляду на вищезазначене, 2013 року неурядова міжнародна організація Freedom House визнала Україну частково вільною за рівнем свободи [11].

Імпульс до участі.

У дослідженні також вивчалися імпульси, які спонукали громадян до суспільної діяльності. Результати дослідження показали, що головним імпульсом для 80% учасників опитування були «бажання поліпшити щось на місцевому рівні». При цьому, прослідковується зв'язок цього бажання з віком опитаних. Так, чим дорослішою є людина, тим більше вона хоче щось покращити в місці, де мешкає (63% респондентів у віці 16–19 років та 96% громадян віком, старше 55 років).

Для 13% опитаних імпульсом стала інформація із зовнішньої реклами, оголошень в мережі Інтернет та з різних ЗМІ. Але важливість цього імпульсу зменшується з віком населення. Інформація як імпульс до дій важлива для 17% населення віком 16–19 років, для 20% у віці 20–24 роки, 7% – 25–40 років, 21% – 41–54 роки та зовсім не важлива для людей за 55 років [5, с. 11]. У цьому зв'язку особливого значення набуває розвиток новітніх способів комунікації як інструменту миттєвого поширення суспільно значущої інформації, самоорганізації, тощо. Так, саме з публікацією факлику журналіста Мустафи Найема у мережі Facebook збиратись на Майдані Незалежності 21 листопада 2013 року найчастіше пов'язують початок масових протестів Євромайдану.

Кожен одинадцятий респондент зазначив, що він розпочав участь «після зміни особистих обставин», а саме – виходу на пенсію, вступу до навчального закладу, народження дітей тощо. Для кожного двадцятого опитаного імпульсом до суспільної активності є «власна самореалізація та зацікавленість» [5, с. 11].

Серед безпосередніх причин, що спонукали людей вийти на Майдан у листопаді 2013 року, трьома найбільш поширеними виявилися: жорстоке побиття демонстрантів на Майдані у ніч на 30 листопада, репресії (70%), відмова Віктора Януковича від підписання Угоди про асоціацію з Євросоюзом (53,5%) та прагнення змінити життя в Україні (50%). Достатньо

вираженими виявилися також прагнення змінити владу в Україні (39%). Заклики опозиції були стимулом для 5% учасників і стільки ж вийшли на Майдан, прагнучи помститися владі за все, що вона коїть [4].

Можна стверджувати, що важливим стимулом до початку суспільно-політичної діяльності в Україні став запит українського суспільства на реформи, передусім у судовій та правоохоронній сферах. Агентами змін є молодь (18–35 років), яка живе переважно у великих містах (населенням 1 млн. і більше), з вищою освітою, та представники середнього класу. Важливим аспектом у даному разі став і запит підприємницького класу на реформування політичної системи й готовність фінансувати відповідні суспільні рухи.

Ресурси.

Головними ресурсами, необхідними для участі в суспільному житті, українці вважають: наявність необхідних знань та досвіду (68%), наявність вільного часу (62%), впевненість у собі (58%) та фінансову підтримку (13%) [5, с. 12]. Фінансова підтримка є важливим, але не найпріоритетнішим ресурсом для громадської участі, що підтверджують й інші дослідження. Крім того, наявність знань та досвіду, впевненість у собі безпосередньо залежать від досвіду попередньої суспільної діяльності, тому чим раніше людина залучається до різних видів участі, тим більше вона отримує знань, навичок та впевненості в собі. При цьому, на відміну від країн Європи та Північної Америки, де наявність певного досвіду суспільної діяльності, зокрема участь у волонтерському русі, надає молоді привілеї при вступі до вищих навчальних закладів, в Україні нема такої практики.

Особливого значення в Україні набув ресурс вільного часу. Від 2012 року Україна незмінно входить до рейтингу країн із найвищою зайнятістю населення – у 2016 році рівень безробіття складав усього 9,9% [8]. Така висока зайнятість не сприяє суспільній діяльності, але й не виключає її.

Умови участі.

В дослідженні «Оцінка стану розвитку громадянського суспільства та суспільної активності громадян України» під умовами для участі розглядалися різні ситуації, що сприяють чи надають громадянам можливість реалізувати їхню громадську активність. Результати дослідження виявили, що для половини опитаних головними умовами, необхідними для їх участі в суспільному житті, є підтримка громади та зацікавленість людей у вирішенні питань. Для третини респондентів важливою умовою є наявність приміщення для роботи або проведення заходів, при цьому у більшій мірі приміщення необхідні для молоді. Підтримка місцевої влади та державних закладів необхідна для кожного п'ятого опитаного, і лише кожен сьомий хоче матеріально-технічного забезпечення суспільної діяльності [5, с. 12].

В той же час, як показав досвід організації волонтерського руху в Україні після початку протестних акцій на Майдані Незалежності та воєнних дій на Сході України, саме організаційна, фінансова та кадрова неспроможність органів державної влади забезпечити нагальні потреби населення, їх самоусунення від виконання функцій соціального та матеріального забезпечення, стали одним з ключових чинників, що

зумовили зростання суспільної активності громадян. Такі громадські організації, як «Крила Фенікса», «Армія-SOS», фонд «Вільна Україна», «Народний проект» та багато інших організацій та приватних осіб, які розпочали свою волонтерську діяльність під час або після Євромайдану, оперативно відреагували на події в країні і, завдяки фінансовій підтримці значної частки населення, змогли забезпечити базові потреби української армії в період, коли держава через бюрократичні процедури тільки вибудовувала ефективну систему постачання.

Окрім факторів, які сприяють суспільній активності населення – стимули, доцільно розглянути також ті, які їй перешкоджають – бар'єри.

Поміж загроз і ризиків, які виникають у ситуаціях політичної нестабільності, особливе місце займають ті, які пов'язані з напрямом і характером активності різних соціальних груп. Деякі з таких загроз, як, наприклад, участь в акціях протесту, є наочними, інші мають латентний характер. До останніх належить, зокрема, високий рівень патерналізму, який блокує ініціативу і гальмує суспільні перетворення.

Зокрема, у 2013 р., в період відносно стабільної ситуації в країні, 67,1% респондентів вважали, що вони не несуть ніякої відповідальності за те, що відбувається в країні, 57,9% не готові були нести відповідальність за стан справ у їхньому місті/селі. З початком Революції Гідності і масових протестів населення зона особистої відповідальності громадян значно розширилась. Так, у 2015 р. частка тих, хто готовий нести відповідальність за стан справ у власному населеному пункті зросла на 15,9% у порівнянні з 2013 р. і становила 41,9%, а тих, хто відчуває повну або часткову відповідальність за події в країні, стало 33,1% проти 17,7% у 2013 р. [2]. В той же час, серед значної частини громадян України не відбулось усвідомлення необхідності нового формату взаємодії держави та суспільства.

Посилення авторитарних тенденцій напередодні Революції Гідності можна також частково пояснити атомізацією українського суспільства, яке, як показує вищенаведене опитування, характеризувалось знеособленням, відмовою від вибору, прагненням уникнути відповідальності, зменшенням особистої автономії у формуванні думки, несхильністю до критичного мислення, тощо. Це, за словами М. В. Чабанної, притаманно індивідам у авторитарних та схильних до тоталітарності державах, оскільки наявність саме таких рис використовують відповідні режими при захопленні та утриманні влади [10].

Одним з бар'єрів на шляху активізації громадянської та громадської активності населення є брак комунікації та співпраці організацій громадянського суспільства з цільовою аудиторією та з іншими організаціями, закритість та низька інформованість про діяльність громадських організацій чи соціальних ініціатив.

Так, згідно з результатами соціологічного дослідження, проведеного у рамках проекту «Зміцнення громад заради сталого розвитку міста», громадські організації рідко співпрацюють між собою. Ця співпраця є точковою і переважно націлена на реалізацію окремих проектів. Наприклад, організації можуть вдаватись до

співпраці для пошуку спільної грантової заявки, якщо виникає потреба у юридичній консультації або для надання бартерних послуг, тощо [3].

Як наслідок, у переважній більшості українців відсутня інформація щодо практик та можливостей суспільної участі, існуючих інструментів впливу громадян на дії влади. У свою чергу, відсутність зворотнього зв'язку ставить ОГС у становище, коли вони не розуміють бажання та потреби громадян.

Негативним чинником активізації суспільної діяльності українців є недостатня підтримка та заохочення з боку органів влади, які розглядають громадські організації як неконтрольовані, непідзвітні їм утворення. Дії владних інституцій спрямовані, здебільшого, на те, щоб підвищити свій вплив на діяльність ОГС, що у свою чергу призводить до створення «кишенькових» організацій, повністю підконтрольних органам влади.

Висновок і перспективи подальших досліджень. Отже, проведений аналіз показав, що українці в періоди суспільно-політичної нестабільності керуються здебільшого власними моральними принципами та цінностями, ставлять дотримання громадянських прав та свобод вище за зростання матеріального достатку. Імпульсом до громадянської активності є бажання покращити життя своєї громади і для цього вони потребують знань, досвіду, вільного часу та впевненості в собі. В той же час, існує ряд перешкод, які ускладнюють поширення громадських практик. Серед них схильність українців до патерналістських настроїв, атомізація населення, брак комунікації з громадськими організаціями та недостатність підтримки з боку органів влади. Подальші дослідження даної проблематики допоможуть удосконалити роботу ОГС, сприяти налагодженню активної співпраці населення з владними інституціями та підвищити рівень громадської залученості в суспільно-політичну діяльність.

Список використаних джерел

1. Даль Р. Проблемы гражданской компетентности [Електронний ресурс] / Роберт Даль. – 1968. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/dal/pr_gra.php.
2. Звіт за результатами дослідження «Українське суспільство» [Електронний ресурс] // Інститут соціології НАН України. – 2015. – Режим доступу: <http://i-soc.com.ua/files/u/US-2015.doc>.
3. Лазуркевич С. Впертий, ідейний та вмотивований [Електронний ресурс] / Софія Лазуркевич // Zaxid.net – Режим доступу: https://zaxid.net/vpertyi_ideyniy_ta_vmotivovaniy_n1405936.
4. Майдан–2013: хто стоїть, чому і за що? [Електронний ресурс] // Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва». – 2013. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/maydan-2013-khto-stoit-chomu-i-za-shcho>.
5. Комарова Н. Оцінка стану громадянського суспільства та суспільної активності громадян України [Електронний ресурс] / Н. Комарова, О. Луцевич, Л. Паливода // Український Фонд Демократії «Спочатку Люди». – 2013. – Режим доступу: <http://civic.ua/library/view.html?topic=2092232&folder=4086>.
6. Протестні настрої в Україні [Електронний ресурс] // Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва». – 2013. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/vesnyana-khvilya-protestiv-pidsumki-i-prognozi>.
7. Резнік О. Громадянські практики в перехідному суспільстві: чинники, суб'єкти, способи реалізації / Олександр Резнік. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2011. – 336 с.
8. Рівень безробіття в Україні перевищив 10% [Електронний ресурс] // Слово і діло. – 2017. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2017/06/26/novyna/ekonomika/riven-bezrobittya-ukrayini-perevyshhyv-10>.

[slovoidilo.ua/2017/06/26/novyna/ekonomika/riven-bezrobittya-ukrayini-perevyshhyv-10](https://www.slovoidilo.ua/2017/06/26/novyna/ekonomika/riven-bezrobittya-ukrayini-perevyshhyv-10).

9. Стан та динаміка розвитку організацій громадянського суспільства України 2002–2013 роки: Звіт за даними дослідження [Електронний ресурс] // БФ «Творчий центр ТЦК». – 2014. – Режим доступу: <http://ccc-tck.org.ua/download/library/56/>.

10. Чабанна М. В. Атомізація індивідів у масовому суспільстві як передумова його тоталітарності [Електронний ресурс] / Маргарита Валеріївна Чабанна // Електронний архів Національного університету «Києво-Могилянська академія». – 2003. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8393/Chabanna_Atomizatsiia.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

11. Ukraine. Country report [Електронний ресурс] // Freedom in the World. – 2014. – Режим доступу: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2014/ukraine>.

References

1. Dal' R. Problemy grazhdanskoj kompetentnosti [Elektronnyj resurs] / Robert Dal'. – 1968. – Rezhym dostupu: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/dal/pr_gra.php.
2. Zvit za rezul'tatamy doslidzhennja «Ukrai'ns'ke suspil'stvo» [Elektronnyj resurs] // Instytut sociologii' NAN Ukraini'. – 2015. – Rezhym dostupu: <http://i-soc.com.ua/files/u/US-2015.doc>.
3. Lazurkevych S. Vpertyj, idejnyj ta vmotyvovanyj [Elektronnyj resurs] / Sofija Lazurkevych // Zaxid.net – Rezhym dostupu: https://zaxid.net/vpertyi_ideyniy_ta_vmotivovaniy_n1405936.
4. Majdan–2013: hto stoi't, chomu i za shho? [Elektronnyj resurs] // Fond «Demokratychni iniciatyvy imeni Il'ka Kucheriva». – 2013. – Rezhym dostupu: <http://dif.org.ua/article/maydan-2013-khto-stoit-chomu-i-za-shcho>.
5. Komarova N. Ocinka stanu gromadjans'kogo suspil'stva ta suspil'noi' aktyvnosti gromadjan Ukraini'ny [Elektronnyj resurs] / N. Komarova, O. Lucevych, L. Palyvoda // Ukrain's'kyj Fond Demokratii' «Spochatku Ljudy». – 2013. – Rezhym dostupu: <http://civic.ua/library/view.html?topic=2092232&folder=4086>.
6. Protetni nastroi' v Ukraini'ni [Elektronnyj resurs] // Fond «Demokratychni iniciatyvy im. Il'ka Kucheriva». – 2013. – Rezhym dostupu: <http://dif.org.ua/article/vesnyana-khvilya-protestiv-pidsumki-i-prognozi>.
7. Reznik O. Gromadjans'ki praktyky v perehidnomu suspil'stvi: chynnyky, sub'jekty, sposoby realizacii' / Olexsandr Reznik. – Kyi'v: Instytut sociologii' NAN Ukraini', 2011. – 336 s.
8. Riven' bezrobittja v Ukraini'ni perevyshhyv 10% [Elektronnyj resurs] // Slovo i dilo. – 2017. – Rezhym dostupu: <https://www.slovoidilo.ua/2017/06/26/novyna/ekonomika/riven-bezrobittya-ukrayini-perevyshhyv-10>.
9. Stan ta dynamika rozvytku organizacij gromadjans'kogo suspil'stva Ukraini'ny 2002–2013 roky: Zvit za danymy doslidzhennja [Elektronnyj resurs] // BF «Tvorchij centr TCK». – 2014. – Rezhym dostupu: <http://ccc-tck.org.ua/download/library/56/>.
10. Chabanna M. V. Atomizacija indyvidiv u masovomu suspil'stvi jak peredumova jogo totalitarnosti [Elektronnyj resurs] / Margaryta Valerii'vna Chabanna // Elektronnyj arhiv Nacional'nogo universytetu «Kyjevo-Mogyljans'ka akademija». – 2003. – Rezhym dostupu: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8393/Chabanna_Atomizatsiia.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
11. Ukraine. Country report [Elektronnyj resurs] // Freedom in the World. – 2014. – Rezhym dostupu: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2014/ukraine>.

Yanovska O. V., PhD–student of Department of Political System Development, National Institute for Strategic Studies (Ukraine, Kyiv), ovy.postbox@gmail.com

Factors of the civil activity formation in the period of socio-political instability in Ukraine

The article is dedicated to the research of factors of development and intensification of the civic actions in Ukraine in conditions of socio-political instability. It analyses the factors, which contribute to the socio-political involvement, as well as the barriers, which prevent it. It also considers the individual motivation, impulses for participation, resources and the existing conditions for participation as the important stimulus for the civic activity in Ukraine.

Keywords: civic activity, factors of civic activity, socio-political instability, the Revolution of Dignity, mass protest.

* * *